

Ulla Aikio-Puoskari
1994
Dáiddadáhpáhus 1994

SÁMENUORAIID DÁIDDADÁHPÁHUS Saamelaisnuorten taidetapahtuma

1995

Vuovdaguokkas
Outakoskella

Raporta/ Rapportti
Sámiid skuvlenáššiidráđđi
Saamelaisten koulutusasiainneuvosto

Ulla Aikio-Puoskari

Sámenuoraid dáiddadáhpáhus 1995

Saamelaisnuorten taidetapahtuma

Sámenuoraid dáiddadáhpáhus 1995 ordnejuvvui Vuovdaguoikka birasviesus bearjadaga 31.3. Sámiid skuvlenássiidráđđi lei dáhpáhusa váldoordnejeaddjin nuppi gearde. Nubbin ordnejeaddjin lei Ohcejoga gieldda.

Vuovdaguoikka gili ja skuvlla olbmot barge hui ollu dáhpáhusa ovdii. Oppa giláš lei mielde rahpamen dáhpáhusa. Feastasále lei hui čábbát hervejuvvon ja lávddi seinniide huksejuvvon báikkálaš luonddu govvejeaddji kulissat.

Sámenuoraid dáiddadáhpáhus ordnejuvvui leana dási dáhpáhusan ja das sáddejuvvojedje sámenuoraid ovddasteaddjit Skuvlla Stuorra Festii Jyväskylä miessemánus.

Oahpahusministeriia čujuhii dáhpáhusa várás 30.000 márkki mearreruda ja Sámi Parlamenta miedihii 5000 mk Sámi Oahpaheaddjiid Searvá juohkin láhkái stipeandan dáhpáhusa oasseváldiide.

Dáiddadáhpáhusa plánii bargojoavku, masa gulle Erkki Lumisalmi skuvlenássiidráđis, Toivo West Gáregasnjárgga skuvllas, Tuulikki Kuoppala Ohcejoga gielddas ja Merja Nillukka ja Annikki Korhonen Vuovdaguoikka skuvllas. Bargojoavkku čállin, dieđiheaddjin ja ruhtadoallin barggai ráđi čáli Ulla Aikio-Puoskari.

Sámiid skuvlenássiidráđđi lei juo ovdit jagi mearridan bovdet dáiddadáhpáhusii maiddái Ruota ja Norgga beale sámeoahppiid. Dán jagi bovdhusat sáddejuvvojedje Ruota beale sámeskuvllaide ja buot Finn-

Saamelaisnuorten taidetapahtuma 1995 järjestettiin Outakosken monitoimitalolla perjantaina 31.3. Saamelais-ten koulutusasiainneuvosto oli tapahtuman pääjärjestäjä toista kertaa. Toisena järjestäjänä oli Utsjoen kunta.

Outakosken kylän ja koulun väki teki hyvin paljon tapahtuman eteen. Tapahtuma avattiin koko pienen kylän yhteisesityksellä. Juhlasali oli koristeltu kauniisti ja esiintymislavan seinille rakennettu paikallista luontoa kuvaavat kulissit.

Saamelaisnuorten taidetapahtuma järjestettiin läänin tason tapahtumana ja siitä lähetettiin saamelaisnuorten edustajat Koulun Suurjuhille Jyväskylään toukokuussa.

Opetusministeriö osoitti tapahtumaa varten 30.000 markan määrärahan ja Saamelaisvaltuuskunta myönsi 5000 mk saamelaisten opettajien järjestölle jaettavaksi stipendeinä tapahtuman osallistujille.

Taidetapahtumaa suunniteltiin työryhmä, johon kuuluivat Erkki Lumisalmi koulutusasiainneuvostosta, Toivo West Karigasniemen koululta, Tuulikki Kuoppala Utsjoen kunnasta ja Merja Nillukka ja Annikki Korhonen Outakosken koululta. Työryhmän sihteerinä, tiedottajana ja tilinhoitajana työskenteli neuvoston sihtööri.

Saamelaisten koulutusasiainneuvosto oli jo edellisenä vuonna päättänyt kutsua taidetapahtumaan myös Ruotsin ja Norjan puolen saamelaisoppilaita. Tänä vuonna kutsut lähetettiin Ruotsin puolen saamelaiskouluille ja

márkku skuvllaide, main lea sámegiela dahje sámegielat oahpahuš. Dáhpáhusas ii goittotge šaddan vel davviriikkalaš, daningo oasseváldit eai boahtán eará riikkain.

Suoma bealde dáhpáhusii bovdejuvvojedje buot sámegiela ja sámegielat luohkáid oahppit. Dáhpáhus lei rabas 7-20 jahkásaš mánáide ja nuoraide. Dasa lei vejolaš váldit oasi maiddái skuvllaid olggobealde. Dasa lassin dáhpáhusa čuovvut bovdejuvvojedje ollu olbmot sámi servviin ja lágádušain. Dáhpáhus lei rabas buohkaide.

Dáhpáhusbáikái ordnejuvvojedje biilasáhtut Njuorggámis, Gáregasnjárgas, Avvilis, Heahtás, Soadegilis ja Čeavetjávrris.

Dáhpáhusa várás prentejuvvui plakáhta, masa gova lei ráhkadan Vuovdaguokka skuvlla oahppi Maarit Vuolab.

Dáhpáhusas eai berrojuvvon oasseváldinmávssut. Maiddái Vuovdaguokka skuvllas ordnejuvvon boradeapmi lei oasseváldiide nuvttá.

Šlájat ja ulbmilat

Dáhpáhusa ulbmilin lei nannet mánáid ja nuoraid sámegielmáhtu ja sápmelaš identiteahta, fállat buohkaide suohtas vásihusaide, addit vejolašvuoda čájehit dáidduideaset ja doarjut oahppiid, oahpaheaddjiid ja vanhemiid oktasašbarggu.

Dáhpáhusa šlájat ledje:

- 1) Eatnigiella I, teáhter;
- 2) Eatnigiella II, divttat;
- 3) Musihkka I, lávlun- ja juoiganjoavkut;
- 4) Musihkka II, ovttaskas lávlut ja juoigit;
- 5) Dánsen;

kaikille Finnmarkin kouluille, joissa on saamen kielen tai saamenkielistä opetusta. Tapahtumasta ei kuitenkaan saatu vielä pohjoismaista, koska osallistujia muista maista ei tullut.

Suomen puolelta tapahtumaan kutsuttiin kaikki saamen kielen ja saamenkielisten luokkien oppilaat. Tapahtuma oli avoin 7-20 vuotiaille lapsille ja nuorille. Siihen oli mahdollista osallistua myös koulujen ulkopuolelta. Lisäksi tapahtumaa seuraamaan kutsuttiin suuri määrä ihmisiä saamelaisjärjestöistä ja laitoksista. Tapahtuma oli avoin kaikille.

Tapahtumapaikalle järjestettiin kuljetukset Nuorgamista, Karigasniemestä, Ivalosta, Hetasta, Sodankylästä ja Sevetijärveltä.

Tapahtumaa varten painettiin juliste, johon kuvan teki Outakosken koulun oppilas Maarit Vuolab.

Tapahtumasta ei peritty osallistumismaksuja. Myös Outakosken koululla järjestetty ruokailu oli osallistujille ilmainen.

Lajit ja tavoitteet

Tapahtuman tavoitteena oli vahvistaa lasten ja nuorten saamen kielen taitoa ja saamelaista identiteettiä, tarjota kaikille hauskoja kokemuksia, antaa mahdollisuus omien taitojensa esittämiseen ja tukea oppilaiden, opettajien ja vanhempien yhteistyötä.

Tapahtuman lajit olivat:

- 1) Äidinkieli I, teatteri;
- 2) Äidinkieli II, runot;
- 3) Musiikki I, laulu- ja joikuryhmät;
- 4) Musiikki II, yksittäiset laulajat ja joikaajat;
- 5) Tanssi;

- 6) Tekstiiladuodji/ bargun ráhkadit rollabiktasa dahje -biktasiid, vejolaš dahkat joavkobargun;
- 7) Teknihkalaš duodji, temán "Muorra - skeaŋka Sápmái"/ bargun ráhkadit skeaŋkadiŋgga muoras;
- 8) Ruovttudoallu, bargočájáhus joavkobargun.

Šlájat meroštallojuvvojedje Skuvlla Stuorra Feastta šlájaid mielde ja heivuhuvvojedje sámi birrasii.

Máŋggaid šlájaid dihte jagi 1995 dáiddadáhpáhus lei máŋggabealat ja miellagiddevaš. Oasseváldit ledje juohke šlájasa ja mielde ledje ollu joavkkut. Stuorámuš oassi oasseváldiin ledje davvisámegiela, muhto maidái nuortalaš- ja anárašgielat oasseváldit ledje mielde. Máttimus oasseváldit bohte Helssega sámegeala joavkkus.

Oasseváldit bohte oktiibuot 21 skuvllas, oassálastán čájáhusat ledje oktiibuot 33 ja duodječájáhusat oktiibuot golbma. Vuovdaguoikka birasviesu feastasáles ledje badjel 300 olbmo čuovvumin dáhpáhusa.

Báلكkašumit

Dáiddadáhpáhusa duopmárin barge oahpaheaddji Aslak Niittyvuopio, musihkkár- neavttár Sverre Porsanger ja neavttár Irene Länsman.

Eanemus čuoggáid ožžo ja Skuvlla Stuorra Festii besse čuovvovaš golbma joavkku:

- 1) Pirita ja Anna Näkkäljärvi Anáris (musihkka I);
- 2) Áilegas- nieiddat -lávlunjoavku Gáregasnjárgga skuvllas (musihkka I) ja
- 3) Čeavetjávrru badjedási ruovttudoalu joavku.

Dasa lassin čuovvovaš oasseváldit ožžo stipeandda Sámi Oahpaheaddjiid Searvvis:

- 6) Tekstiilikäsityö/ tehtävänä valmistaa rooliasu tai -asuja, mahdollista toteuttaa ryhmätyönä;
- 7) Tekninen käsityö, teemasta "Puu - lahja Saamelle"/ tehtävänä valmistaa lahjaesine puusta;
- 8) Kotitalous, työnäytös ryhmätyönä.

Lajit määriteltiin Koulun Suurjuhlan lajien mukaan ja sovitettiin saamelaiseen ympäristöön.

Monien lajien ansiosta vuoden 1995 taidetapahtuma oli monipuolinen ja mielenkiintoinen. Osallistujia oli kaikissa lajeissa ja mukana oli paljon ryhmiä. Suurin osa osallistujista oli pohjoissaamenkielisiä, mutta myös koltan- ja inarinsaamenkielistä oli osallistujia. Eteläisimmät osallistujat tulivat Helsingin saamen kielen ryhmästä.

Osallistujia saapui yhteensä 21 koulusta, osallistuneita ohjelmaesityksiä oli yhteensä 33 ja käsityönäyttelyitä yhteensä kolme. Outakosken monitoimitalon juhlasalissa oli yli 300 ihmistä seuraamassa tapahtumaa.

Palkinnot

Taidetapahtuman tuomareina toimivat opettaja Aslak Niittyvuopio, muusikkonäyttelijä Sverre Porsanger ja näyttelijä Irene Länsman.

Eniten pisteitä saivat ja Koulun Suurjuhlaan pääsivät seuraavat kolme ryhmää:

- 1) Pirita ja Anna Näkkäljärvi Inarista (musiikki I);
- 2) Áilegas- nieiddat - lauluryhmä Kari-gasniemen koululta (musiikki I) ja
- 3) Sevettijärven koulun kotitalousryhmä.

Lisäksi seuraavat osallistujat saivat stipendin saamelaisopettajien järjestöltä:

- 4) Ulddaid dánsa, Gáregasnjárgga skuvlla joavku;
- 5) Heahtá badjedási ja logahaga lávlunjoavku;
- 6) Gáregasnjárgga skuvlla 3.-6. luohkáid lávlunjoavku;
- 7) Elen Anne Sara ja Anni Saara Paltto Anára badjedásis;
- 8) Hellssega sámeoahppiid juoiganjoavku;
- 9) Heahtá vuolledási juoigan- ja dán-senjoavku;
- 10) Giddamiella, Soadegili girkosiidá vuolledási dán-senjoavku;
- 11) Vuovdaguoikka vuolledási lávlunjoavku;
- 12) Raini Kitti ja Arja Paltto, Gáregasnjárgga badjedási, divttat;
- 13) Anne Palojärvi, Gárásavvona vuolledási;
- 14) Suvi Vest, Vuovdaguoikka vuolledási, dán-sen;
- 15) Kaisa Vest, Vuovdaguoikka vuolledási;
- 16) Bigálusmusikála, Avvila vuolledási;
- 17) Suoivvateáhter, Njuorggán vuolledási joavku;
- 18) Tiina Sanila, nuortalašgielat divttat ja lávlagat, Čeavetjávri vuolledási;
- 19) Gáregasnjárgga vuolledási 1.-2. luohkáid lávlunjoavku ja
- 20) Anu Magga ja Sanna Palonoja, juoigan, Vuohču vuolledási.

Dáhpáhusa goasttádusat

Oahpahusministeriia čujuhan mearrerudain dikšojuvvui stuorámus oassi goluin: biilasáhtut, boradeapmi, duopmáriid bálkkát ja mátkegolut, materiálat, teknihka golut, plakáhta, Skuvlla Stuorra Feasta oasseváldiid boradan- ja idjadangolut ja kopieren.

Ohcejoga gielda attii Vuovdaguoikka birasviesu ja skuvlla nuvttá geavahusii. Anára gielda mávssii Skuvlla Stuorra Festii beassan oasseváldiid

- 4) Maahisten tanssi, Karigasniemen koulun ryhmä;
- 5) Hetan yläasteen ja lukion lauluryhmä;
- 6) Karigasniemen koulun 3.-6. luokkien lauluryhmä;
- 7) Elen Anne Sara ja Anni Saara Paltto Inarin yläasteelta;
- 8) Helsingin saamelaisoppilaiden joikuryhmä;
- 9) Hetan ala-asteen joiku- ja tanssiryhmä;
- 10) Kevätmieli, Sodankylän kirkonkylän ala-asteen tanssiryhmä;
- 11) Outakosken ala-asteen lauluryhmä;
- 12) Raini Kitti ja Arja Paltto, Karigasniemen yläaste, runoja;
- 13) Anne Palojärvi, joikuja, Kaaresuvannon ala-aste;
- 14) Suvi Vest, Outakosken ala-aste, tanssi;
- 15) Kaisa Vest, Outakosken ala-aste;
- 16) Erotusmusikaali, Ivalon ala-asteen ryhmä;
- 17) Varjoteatteria, Nuorgamin ala-asteen ryhmä;
- 18) Tiina Sanila, koltansaamenkielisiä runoja ja lauluja, Sevettijärven ala-aste;
- 19) Karigasniemen ala-asteen 1.-2. luokkien lauluryhmä ja
- 20) Anu Magga ja Sanna Palonoja, joiku, Vuotson ala-aste.

Tapahtuman kustannukset

Opetusministeriön osoittamalla määrähalla hoidettiin suurin osa kuluista: autokuljetukset, ruokailu, tuomarien palkkiot ja matkakulut, materiaalit, tekniikan kulut, juliste, Koulun Suurjuhlaan osallistuneiden ruokailu- ja yöpymiskulut ja kopiointi.

Utsjoen kunta antoi Outakosken monitoimitalon ja koulun ilmaiseksi käyttöön. Inarin kunta maksoi Koulun Suurjuhlaan päässeiden osallistujien matkakulut.

mátkegoluid. Soadegili gielda mávssii oasi iežas sáme giela oahppiid mátkegoluin.

Sámi Parlamanta miedihii Sámi Oahpaheaddjiid Searvá 5000 mk juohkin láhkái stipeandan/ bálkkašupmin dáiddadáhpáhusa oasseváldiide.

Kritihkka ja giitosat

Dáhpáhusas ledje eambbo oasseváldit go goassige ovdal. Lea čielggas, ahte dás lea stuorra mearkkašupmi sáme giela hálli mánáide ja nuoraide. Dakkár dilálašvuodát, main váldogiellan lea sáme giela, leat hui unnán.

Dáhpáhusa ordnen ja dieđiheapmi vulggii johtui easka guovvamánu loahpageahčen go diehtu oahpahušministeriia miedihan mearrerudas ožžojuvvui. Vaikko ráhkkananáigi lei oanehaš, ledje oahpaheaddjit ja oahppit goittotge ráhkadan ja hárjehallan earenoamáš buriid prográmmaid. Dát čájeha, ahte dáhpáhus adnojuvvo stuorra árvvus skuvllain, main lea sáme giela dahje sáme gielat oahpahuš.

Áidna ášši, mii dáiddadáhpáhusas ii doaibman albma láhkái lei tekniikka, mii diŋgojuvvoi easka maŋimuš beaive Anára gieldda videobájis. Tekniikkain barge ámmátolbmot, muhto dat bovdjuvvojedje dáhpáhusii menddo maŋnit go prográmma lei juo prentejuvvon. Sivvan dasa lei, ahte Ohcejoga gielddas eai leange vejolašvuodát ordnet doarvá buori tekniikka dáhpáhusbáikái, nugo ovdal lei sohppojuvvon.

Earenoamáš giitosiid dáhpáhusa lihkostuvvamis ánsšáit Vuovdaguoikka gili ja skuvlla olbmot, geat ledje issoras ollu bargan dáhpáhusa ovdii.

Sodankylän kunta maksoi osan omien saamen kielen oppilaidensa matkakuluista.

Saamelaisvaltuuskunta myönsi saamelaisopettajien järjestölle 5000 mk jaettavaksi stipendeinä/palkintoina taidetapahtuman osallistujille.

Kritiikki ja kiitokset

Tapahtumassa oli enemmän osallistujia kuin koskaan aikaisemmin. On selvää, että sillä on suuri merkitys saamen kieltä puhuville lapsille ja nuorille. Sellaisia tilaisuuksia, joissa pääkielenä on saamen kieli, on hyvin vähän.

Tapahtuman järjestelyt ja tiedottaminen käynnistyi vasta helmikuun loppupuolella kun opetusministeriön myöntämästä määrärahasta saatiin tieto. Vaikka valmistelu-aika oli lyhyt, oli kouluissa kuitenkin valmistettu ja harjoiteltu erittäin hyviä esityksiä. Tämä osoittaa, että tapahtumaa pidetään suuressa arvossa kouluissa, joissa on saamen kielen tai saamenkielisiä opetusta.

Ainoa asia, mikä ei taidetapahtumassa toiminut kunnolla oli tekniikka, joka tilattiin vasta viimeisenä päivänä Inarin kunnan videopajalta. Tekniikassa työskentelivät ammatti-ihmiset, mutta heidät pyydettiin tapahtumaan liian myöhään kun ohjelma oli jo painettu. Syynä tähän oli se, ettei Utsjoen kunnalla ollutkaan mahdollisuuksia järjestää tapahtumapaikalle tarpeeksi hyvää tekniikkaa, kuten aiemmin oli sovittu.

Erityiset kiitokset tapahtuman onnistumisesta ansaitsevat Outakosken kylän ja koulun ihmiset, jotka olivat tehneet kovasti töitä tapahtuman eteen.